

Předseda
Německé biskupské konference

Předseda
Berlínské biskupské konference

Augsburg, 8. března 1990

Jeho Eminenci
nejdůstojnějšímu pánu
Františku kard. Tomáškoví
arcibiskupu pražskému
Arcibiskupský palác
Hradčanské nám. 16
119 02 P r a h a 1
Československo

Eminence, vážený spolubratře,

s pohnutím a vděčností jsme přijali Vaše prohlášení ke smíření našich národů a ke společné odpovědnosti za budoucnost Evropy, které jste vydal 11. ledna 1990.

V těchto dnech se mohli po prvé po čtvrtstoletí svobodně a bez překážek sejít biskupové z celého Německa. Při našich společných poradách v Augsburgu jsme čerpali velké povzbuzení pro svou práci právě z Vašeho poselství. S ujištěním o našem opravdu bratrském vzájemném svazku dovoluujeme si Vám předat naše slovo ke smíření s českým národem, jež jsme zde společně vypracovali. Nadepsali jsme je základním výrokem Vašeho poselství: "Pravda a láska nás osvobodí".

Prosíme Vás, abyste toto poselství předal také panu prezidentovi Václavu Havlovi s našimi uctivými pozdravy.

Kéž Bůh žehná službě, kterou církev koná pro usmíření národů a obnovu Evropy v duchu evangelia.

V lásce Kristově

podeps. + Karl Lehmann
biskup

+ Georg Sterzinsky
biskup

"PRAVDA A LÁSKA NÁS OSVOBODÍ"

Prohlášení německých biskupů ke smíření s českým národem

Pokojná revoluce v Československu přinesla lidem v zemi našich sousedů svobodu a novou naději. S mimořádnou radostí vítáme náboženskou svobodu, kterou si věřící této země znovu vydobyli. Po více než čtyřiceti letech mají nyní všechny diecéze opět své biskupy. Doufáme, že omezování života církve ze strany úřadů a diskriminace křesťanů ve společnosti patří už minulosti. Znovu nabytá svoboda posiluje také naději, že břemeno minulosti, které mezi Čechy a Němci leží, může být společným úsilím odstraněno.

Prezident Československé republiky pan Václav Havel podal soudskému německému národu ruku ke smíření, když - v plném vědomí bezpráví jehož se také Němci dopustili na Češích - odsoudil vyhnání Němců po druhé světové válce z jejich původního domova jako "hluboce nemorální čin". S pohnutím a vděčností jsme vyslechli toto slovo. S týmiž pocity jsme pak mohli zakusit, že pražský arcibiskup František kardinál Tomášek 11. ledna 1990 prohlásil: Skutky "pomstyctivosti" a pronásledování namířené proti Němcům v Československu, tvoří "skvrnu na naší národní cti", jež se nedá smazat "mlčením nebo poukazem na bezpráví, která nám byla způsobená, nýbrž jen objektivním přiznáním celé pravdy a distancováním se od vlastního bezpráví". "Pravda a láska nás osvobodí", píše kardinál Tomášek. Úkolem křesťanů je, aby toto poselství evangelia přinesli do základů společného evropského domu. "Srdce Evropy, z něhož kdysi v dějinách šlehala nenávist jdoucí až k vyvražďování národů, má nyní začít bít v rytmu přátelství."

I. Zármutek a odpuštění viny

Děkujeme československému prezidentovi a pražskému arcibiskupovi v čele českých katolíků za toto osvobozující slovo. Připomenutí viny, kterou na sebe představitelé odpovědní za vyhnání Němců uvalili, připomíná však také nám zločiny, které byly v době okupace ve jménu německého národa spáchané na českém národě pošlapáním jeho práva na sebeurčení, ohrožením jeho národní existence a útlakem. Litujeme, že bylo zneužito touhy slovenského lidu po národní svébytnosti pro cíle mocenské politiky německého

národněsocialistického vedení. Se zahanbením vzpomínáme na bezpráví, jemuž byli od roku 1938 nuceným a plánovaným přesídlováním Češi vystaveni. Stejně tak litujeme těch Čechů a Slováků, kteří nacistickým terorem přišli o život nebo se stali obětí vysídlení. Jsme si vědomi selhání a viny, kterými se mnozí Němci zatížili. Přijímáme zodpovědnost za břemena dějin, která musí nést celý náš národ. Slovy biskupské konference konané ve Fuldě 23. 8. 1945 prohlašujeme dnes znovu, když se ohlížíme na tuto temnou kapitolu dlouhé společné historie Čechů a Němců: "Už před válkou se děly v Německu hrozné věci a za války je dělali Němci v okupovaných zemích. Hluboce litujeme toho, že mnozí Němci i z našich řad, se nechali zaslepit falešným učením nacionálního socialismu a že vůči zločinům proti lidské svobodě a lidské důstojnosti zůstávali lhostejní, že mnozí svým postojem těmto zločinům napomáhali a mnozí se sami stali zločinci."

Biskupové Berlínské biskupské konference prohlašují, že hluboce litují účasti Národní lidové armády Německé demokratické republiky na násilném potlačení Pražského jara v srpnu 1968. Staré rány tím byly zjitřeny a dílo usmíření bylo těžce zatíženo.

II. Povzbuzující vzory společných dějin

Vzpomínka na časové údobí, jež se vyznačuje nespravedlností a duchem revanšismu, násilí a odvety, nám nesmí dát zapomenout na dlouhá staletí pokojného soužití Čechů, Slováků a Němců v Čechách na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku. Navzdory všemu napětí a sporům bylo česko-německé a slovensko-německé sousedství charakterizováno pro většinu doby jeho trvání vzájemným dáváním a přijímáním a vedlo naše národy společně k velkému hospodářskému a kulturnímu rozkvětu, jenž působil daleko za hranice jimi obývaných zemí. Teprve ničivému nacionalismu a ideologiím našeho století se podařilo toto jedinečné kulturní soužití ke škodě všech nahlodat a nakonec rozbít.

Cestu dějinami, které Češi, Slováci a Němci společně prožívali a protrpěli, doprovázejí veliké postavy křesťanské víry, jež jsou všemi těmito národy uctívány jako světci: Jan Nepomucký, Klement Maria Hofbauer, Jan Sarkander, Jan Nepomucký Neumann. Svatořečení blahoslavené Anežky České dne 12. listopadu 1989 nám toto společné bohatství připomnělo. Anežku, dceru českého krále Otakara I., který povolal do země německé kolonisty, doporučil

papež Jan Pavel II. Čechům i Němcům za příklad života ve vzájemné úctě, beze sporů a nenávisti. Kéž přímluva této světice doprovází budování mostů, jež chceme dnes znovu na základě naší víry mezi lidmi v srdci Evropy budovat.

III. Společná výstavba nové Evropy

Demokratická revoluce ve střední a východní Evropě strhla přehradu, které byly mezi národy uměle vytvořeny. Všude tam, kde padají hraniční zátarasy a kde lidé mohou naplnit novým životem po staletí vytvářenou sounáležitost sousedních států a zemí můžeme dnes zakusit Evropu jako duchovní jednotu. Tyto události nás naplňují radostí a důvěrou. Tyto změny v Evropě však pociťujeme též jako výzvu budovat společně se svými sousedy nové, trvalé základy pro soužití národů v Evropě. [Po strašných zkušenostech našeho století může být mír mezi národy zajišťován stále méně oddělováním nebo dokonce silou zbraní. Trvalý základ míru mezi lidmi musí vytvořit důvěra a pravda.]

Důležitou bází tohoto úkolu je společenství místních církví, budované na lásce Ježíše Krista, které ve své jednomyslné různorodosti zahrnuje vzájemnou láskyplnou pomoc. Už v minulosti jsme se za tehdejších podmínek snažili udržovat toto společenství a tím spíše nepřestaneme ještě intenzivněji a plodněji budovat tuto duchovní jednotu v budoucnosti. /Srov. k tomu konstituci II. Vatikánského koncilu "Lumen gentium", čl. 23/. Skrze Boží milost může právě Boží lid přinášet léčivé síly, které mohou zvlášť účinně napomáhat záchraně lidské důstojnosti /srov. pastorální konstituci II. Vatikánského koncilu "Gaudium et spes", čl. 3/.

Společné křesťanské dědictví našich národů ukládá při tomto budování křesťanům zvláštní odpovědnost. S vděčností můžeme konstatovat, že ve vztazích mezi českými, slovenskými a německými katolíky byly pro to už dávno vytvořeny dobré předpoklady, na nichž nyní můžeme dále stavět. Chceme zde připomenout zásluhy sudetských Němců, především ale sudetoněmeckých katolíků, kteří společně s ostatními vyhnanými ze svého domova se hned od počátku zřekli jakékoliv politiky nenávisti a pomsty a po několik desetiletí přispíval k usmíření. S velkým uznáním přitom myslíme také na ty české a slovenské katolíky žijící v exilu, kteří záhy hledali dialog se svými německými bratry a sestrami. Náš upřímný dík však patří především těm členům církve v Československu,

kteří uprostřed pronásledování silou své víry s jasnozřivostí a velkorysostí pomáhali připravovat půdu pro usmíření našich národů. Tento dík náleží zvláštní měrou našemu vysocedůstojnému spolubratru Františku kardinálu Tomáškoví, který navzdory všem útokům se stejnou neohrožeností, s jakou obhajoval svobodu víry, vyzýval Čechy a jejich sousední národy v duchu svého velkého předchůdce, pražského biskupa sv. Vojtěcha, aby se zamýšleli nad svým společným dědictvím a obnovili Evropu duchovní a mravní obrodou svých národů. S obdivem a díkem hledíme dnes na tuto církev v sousední zemi, jejíž věrnost evangeliu vyzkoušená desetiletí trvajícím útlakem je i pro nás pobídkou, abychom s odvahou vydávali svědectví víry v dnešním světě a abychom jako církev sloužili lidem dnešní doby.

Mezi našimi národy leží ještě dnes pozůstalost celého půlstoletí, které dalo vyrůst bezpráví a utrpení, nedůvěře a lhostejnosti mezi lidmi. Odstranit toto neblahé dědictví a získat lidská srdce pro společnou výstavbu Evropy je úkolem této nám dnes darované dějinné chvíle. S kardinálem Tomáškem, se všemi křesťany a se všemi lidmi dobré vůle v zemi našich sousedů doufáme, že nás při tom osvobodí pravda a láska; že nás osvobodí od tíže minulé viny a otevře pro utváření budoucnosti ve spravedlnosti a míru.

V Augsburgu dne 8. března 1990